

Norge og NATOs kommandostruktur

av Paal S. Hilde

Endringene i europeisk sikkerhet de senere årene har brakt ny oppmerksomhet mot NATOs kommandostruktur. Paal Hilde setter Norges nye initiativ inn i en historisk sammenheng.

Hovedpunkter

- Norge har i sin tilnærming til NATOs kommandostruktur tradisjonelt lagt vekt på å binde sine allierte til forsvaret av Norge, og å sikre nasjonal kontroll over NATO-operasjoner i og rundt Norge.
- Etter slutten av den kalde krigen har norske myndigheter måttet delvis oppgi, delvis justere hvordan målene konkret kan oppnås. Kjernen i den norske tilnærmingen er imidlertid den samme.

Denne publikasjonen utgis som del av forskningsprogrammet Security and Defence in Northern Europe (SNE). Mer om programmet på siste side.

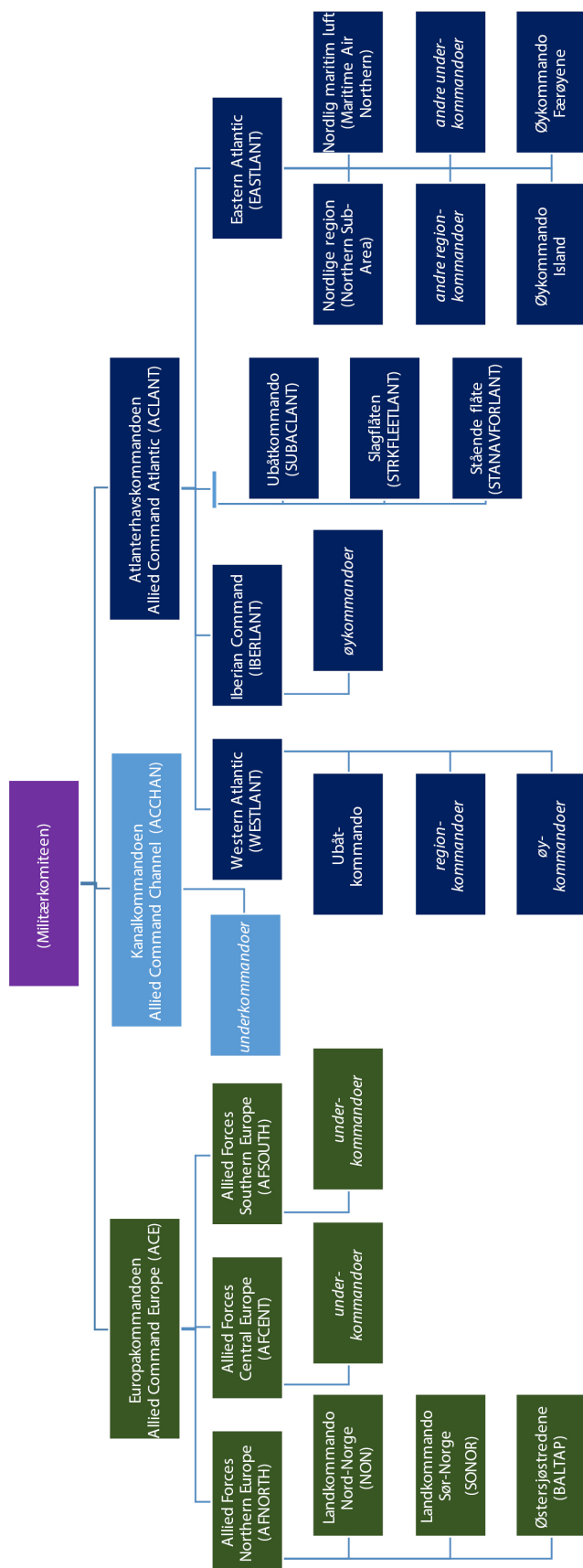
Helt fra opprettelsen i 1951 og frem til i dag har NATOs kommandostruktur stått sentralt i norsk alliansepolitikk. I hele perioden har Norge hatt to hovedmål i sin tilnærming til kommandostrukturen. Det første har vært å binde eller knytte alliansen og allierte til forsvaret av Norge. Det andre å sikre nasjonal kontroll over eller størst mulig nasjonal påvirkning på NATO-operasjoner i Norge og norske nærområder.

NORGE OG KOMMANDOSTRUKTUREN UNDER DEN KALDE KRIGEN

NATOs kommandostruktur vokste frem på 1950- og 60-tallet og fikk en mer eller mindre varig form etter at Frankrike i 1966 trakk seg ut av det militære samarbeidet i Alliansen. Utviklingen var preget av [militære behov, men også politiske ambisjoner](#), der NATOs stormakter – Frankrike, Storbritannia og USA – var de mest ambisiøse. Det førte flere ganger til konflikter. Den franske beslutningen i 1966 om å tre ut av de militære samarbeidet var et uttrykk for dette. Det samme var opprettelsen av en egen Kanalkommando ledet av Storbritannia. Kommandoen var en lilleputt sammenliknet med til kommando-

NATOS KOMMANDOSTRUKTUR UNDER DEN KALDE KRIGEN

Figur 1. De med norske øyne viktigste delene av NATOs kommandostruktur under den kalde krigen.

ene for Atlanterhavet og Europa, men den var et lite plaster på såret for Storbritannia som ikke klarte å overtale USA til å gi dem lederrollen verken i Middelhavet eller Atlanterhavet. Det var med andre ord i en storpolitisk ramme at Norge fremmet sine interesser.

Målet om å binde allierte til forsvaret av Norge lå bak det norske ønsket om å få en amerikansk sjef for Nordkommandoen (Allied Forces Northern Europe, AFNORTH). Det var NATO-hovedkvarteret som skulle ha ansvar for allierte operasjoner i Norge. Britiske og amerikanske myndigheter ønsket en skandinav som sjef, blant annet med tanke på at det kunne forenkle en mulig integrasjon av Sverige i Alliansen. Norge fikk ikke oppfylt førstevalget, men fikk gjennomslag for britisk ledelse. Det var den nest beste løsningen i norske øyne. Etter «intest press» lyktes imidlertid Norge å få en amerikansk general som luftkommandør (Skogrand 2004, s. 200). Tanken var at dette ville binde det amerikanske flyvåpenet til forsvaret av Norge. Forsvarsminister Hauge omtalte det som «a hook in the nose of the US Air Force» – et uttrykk som henspiller på hvordan okser kan ledes dit man vil ved å gi dem en ring i nesa (Tamnes 1999, s. 82).

At hovedkvarteret ble lagt til Norge var viktig for norske myndigheter av samme grunn. Fra sommeren 1951 til 1954 lå AFNORTH på Voksenkollen, før det fikk fast tilholdssted på Kolsås. Minst like viktig var imidlertid ansvarsområdet Nordkommandoen skulle ha. Norske myndigheter vektla at forsvaret av Norge måtte knyttes til forsvaret av Kontinentet, slik at nordregionen ikke ble begrenset til bare norsk territorium og dermed lettere nedprioritert.

Også her ble resultatet som norske myndigheter ønsket. Da kommandostrukturen i Europa (Allied Command Europe, ACE) endelig var på plass i 1962, hadde Nordkommandoen fått ansvaret for ikke bare Danmark og de danske stredene, men også den nordligste tyske delstaten Schleswig-Holstein.

ATLANTERHAVET VIKTIG FOR NORGE

Gitt Norges lange kyst er havområdene utenfor av stor betydning for forsvaret av landet. Norge la derfor stor vekt på rollen til Atlanterhavskommandoen (Allied Command Atlantic, ACLANT). Da spørsmålet om Norges tilknytning til Europa-kommandoen ennå ikke var avgjort i 1950–51, vurderte sågar norske myndigheter en «portugisisk løsning» – å knytte Norge til ACLANT og ikke ACE. (Som kartet under viser, var Portugal en del av ACLANTs ansvarsområde. Tamnes 1999, s. 81.)

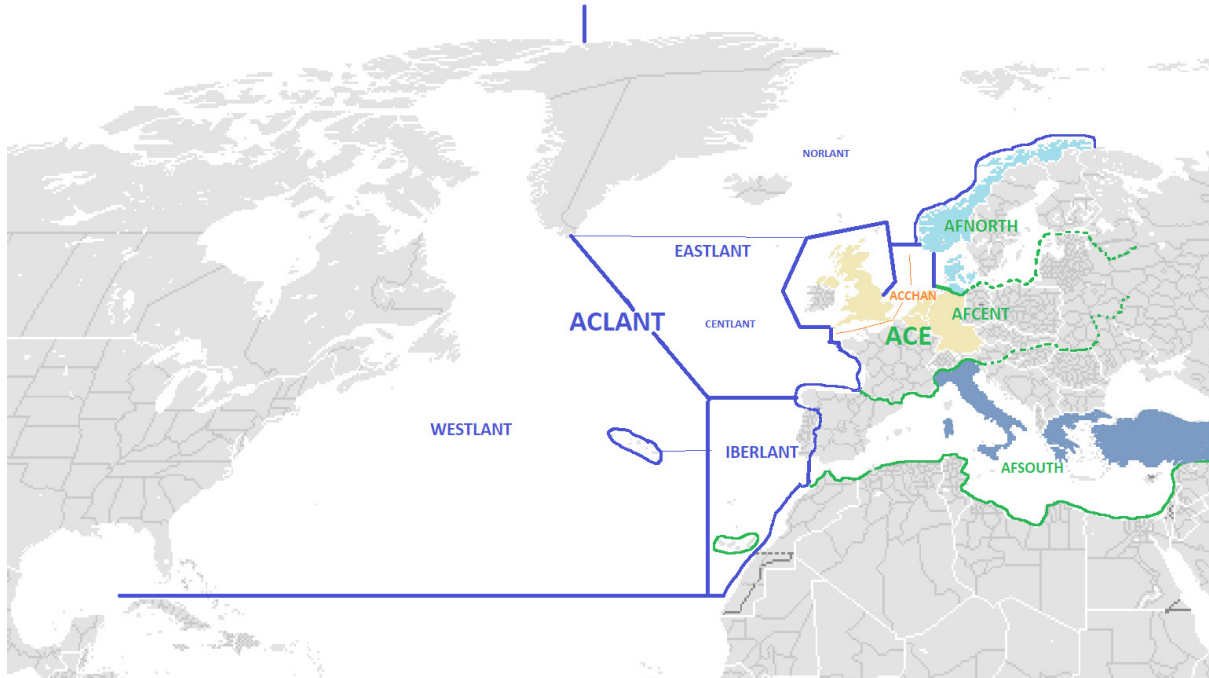
ACLANT var ledet av en amerikansk admiral (Supreme Allied Commander Atlantic, SACLANT) og hadde hovedkvarter i Norfolk, Virginia. Det var flere grunner til at ACLANT forble viktig for Norge, og til dels viktigere enn ACE. Den viktigste var at ACLANT var ansvarlig for maritime operasjoner i Nord-Atlanteren. Videre var Svalbard og Jan Mayen en del av ACLANTs ansvarsområde, sammen med Island, Færøyene og en rekke andre øyer i Atlanterhavet.

Sist, men ikke minst, hadde ACLANT i krig kommandoen over amerikanske, britiske og nederlandske amfibiske styrker, eller marineinfanteri. Under den senere delen av den kalde krigen var disse viktige forsterkningsstyrker for forsvaret av Norge. ACLANT hadde følgelig ansvar for havområder og styrker som var avgjørende for å kunne unnsatte og forsvare Norge.

Grensen mellom ACLANTs og ACEs ansvarsområder gikk like utenfor mye av norskekysten (hovedsakelig ved grensen til territorialfarvannet som da var fire nautiske mil). Det var derfor viktig for Norge å sikre et godt samarbeid mellom de to kommandoene. En milepæl var avtalen om havovervåkning og anti-ubåtkrigføring som ble inngått mellom de to i 1961. En annen var ordningen der Øverstkommanderende i Nord-Norge (ØKN) fra 1981 ble en funksjonell sjef under SACLANT med ansvar for operasjoner med maritime fly og ubåter i havet utenfor Nord-Norge. (Børresen et al. 2004, s. 55).

KOMMANDOGRENSENE UNDER DEN KALDE KRIGEN

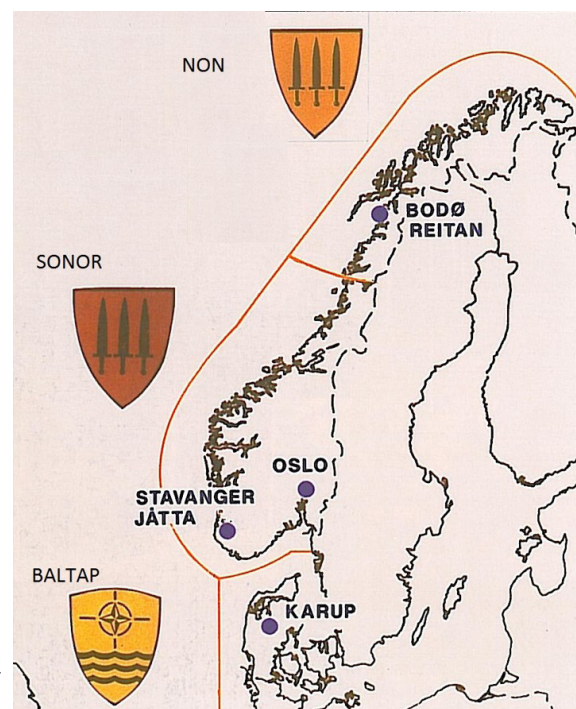
Figur 2. Noen av grensene mellom NATO-kommandoene under store deler av den kalde krigen.

NORSK KONTROLL

Norske myndigheter søkte å oppnå målet om å sikre norsk kontroll over, eller størst mulig norsk påvirkning på, den allierte planleggingen og eventuelle gjennomføringen av operasjoner i Norge og norske nærrområder, på to måter.

Begrense alliert handlingsrom. Den første var å legge begrensninger på allierte sjefers handlingsrom. I en avtale mellom Norge og sjefen for AFNORTH undertegnet i 1953, ble norsk samtykke satt som betingelse for beslutninger om å bombe norsk territorium, sende norske soldater utenfor AFNORTHS ansvarsområde og å iverksette operasjoner som avvek vesentlig fra godkjente planer (Skogrand, 2004, s. 201).

DE TRE UNDERKOMMANDOENE TIL AFNORTH

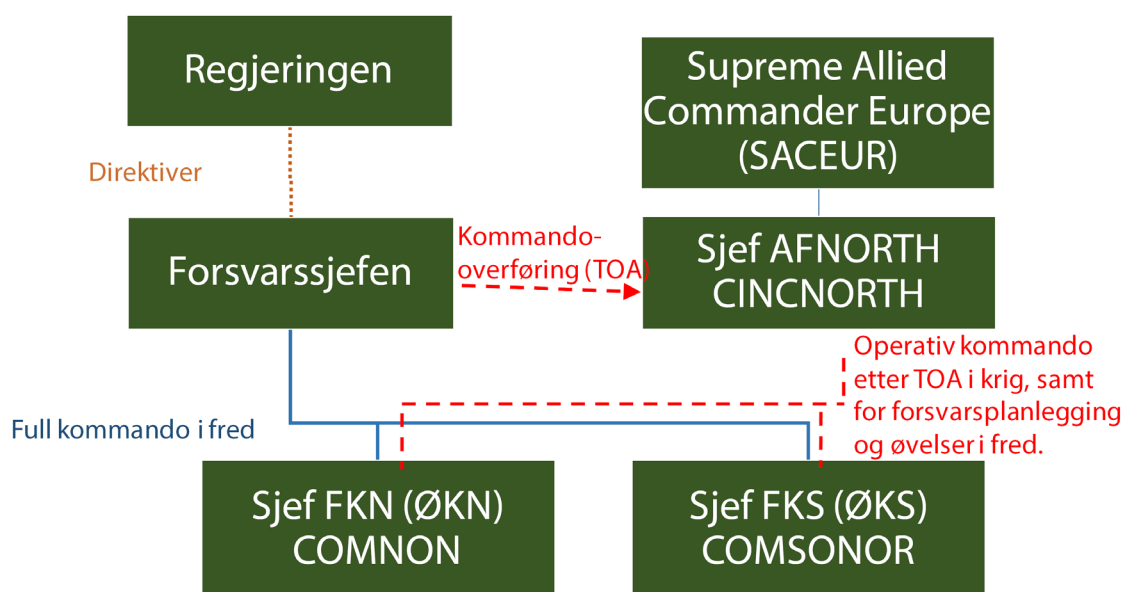
Figur 3 Merk at figuren ikke viser korrekte maritime grenser mot SACLANTs ansvarsområde. Kartet er tatt fra boken Are Sandvik (red.) Headquarters Allied Force Northern Europe, Kolsås, 1994.

Nordmenn i linjen. Den andre måten var å sikre at det var norske «hoder» i kommandolinjen. Tanken var at norske myndigheter enklere kunne sikre seg informasjon fra og gripe inn overfor norske enn allierte offiserer. Dette oppnådde Norge gjennom de nasjonale kommandoene med dobbelhattede sjefer under AFNORTH (med andre ord at de hadde to roller: En som norsk sjef og en som NATO-sjef). Etter omorganiseringen av NATOs kommandostruktur i 1967

og reformen av kommandoorganisasjonen i Norge i 1970, var disse en regional kommando i nord under Øverstkommanderende i Nord-Norge (ØKN) / Commander Northern Norway (COMMON) og en i sør under Øverstkommanderende i Sør-Norge (ØKS) / Commander Southern Norway (COMSONOR). Begge hadde norsk hatt i fredstid, men ville komme under NATO-kommando i tilfelle krise og krig.

KOMMANDOLINJENE I FRED OG KRIG UNDER DEN KALDE KRIGEN

Figur 4. Kommandoforhold i nasjonal og NATO-linje under store deler av den kalde krigen. CINCNORTH = Commander in Chief Northern Europe/NATOs øverstkommanderende i Nord-Europa.

OMSTILLING ETTER DEN KALDE KRIGEN

Med slutten på den kalde krigen endret den sikkerhetspolitiske situasjonen i Europa seg raskt. Dette fikk stor betydning også for NATO og alliansens kommandostruktur. Den er våren 2018 inne i sin femte store runde med omstilling siden 1990. To drivere har vært de viktigste i disse omstillingsrundene: Kostnadsbesparelser og å gjøre kommandostrukturen bedre i stand til å løse det som ble

sett som den mest presserende oppgaven – å lede operasjoner utenfor NATOs område. De tradisjonelle norske målene i tilnærmingen til kommandostrukturen måtte delvis vike og delvis tilpasses endringene som fulgte.

Den første runden med omstilling fulgte vedtaket om et nytt strategisk konsept for NATO på Roma-toppmøtet i november 1991. Omstillingen ble vedtatt på forsvarsminister-møtene i mai og desember 1992 og endelig implementert i 1994. Den medførte i hoved-

sak en kraftig slanking av strukturen nord for Alpene. Omstillingen berørte Norge i stor grad ved at AFNORTH på Kolsås ble nedlagt og Norge underlagt en ny nordvest-kommando (AFNORTHWEST) med hovedkvarter i High Wycombe i Storbritannia. En viktig del av bakgrunnen for beslutningen var det tyske ønsket om å inkludere Schleswig-Holstein i Sentralkommandoen, noe som førte til at også Danmark ønsket å bli overført.

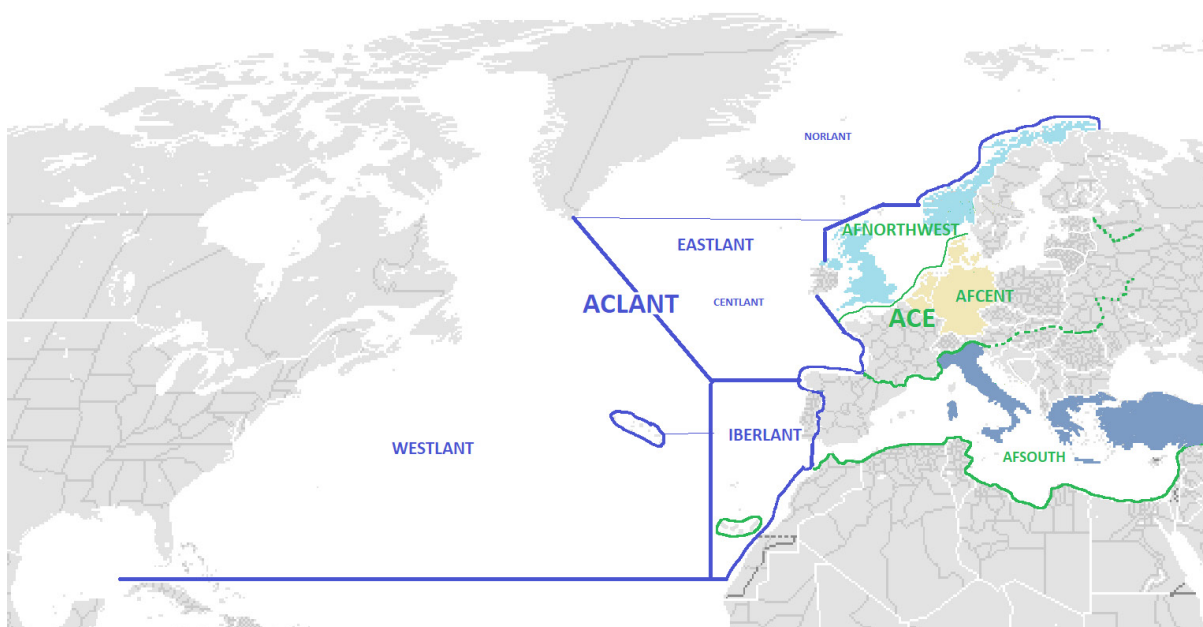
ANDRE RUNDE MED REFORM: YTTERLIGERE TILPASSING

Allerede før den nye strukturen var på plass, var det åpenbart at omstillingen ikke hadde gått langt nok. Kommandostrukturen var ikke innrettet for å møte behovene knyttet til ledelse av operasjoner utenfor NATOs område, herunder å stille NATO-ressurser til rådighet for EU-ledede operasjoner. Dette var bakgrunnen for at NATO-landene på Brussel-

toppmøtet i januar 1994 vedtok å innføre Combined Joint Task Force (CJTF)-konseptet som et sentralt utgangspunkt for en ny struktur. Kort fortalt var kjernen i konseptet at NATO-hovedkvarterene skulle stille mobile elementer til operasjoner ledet både av NATO og av EU.

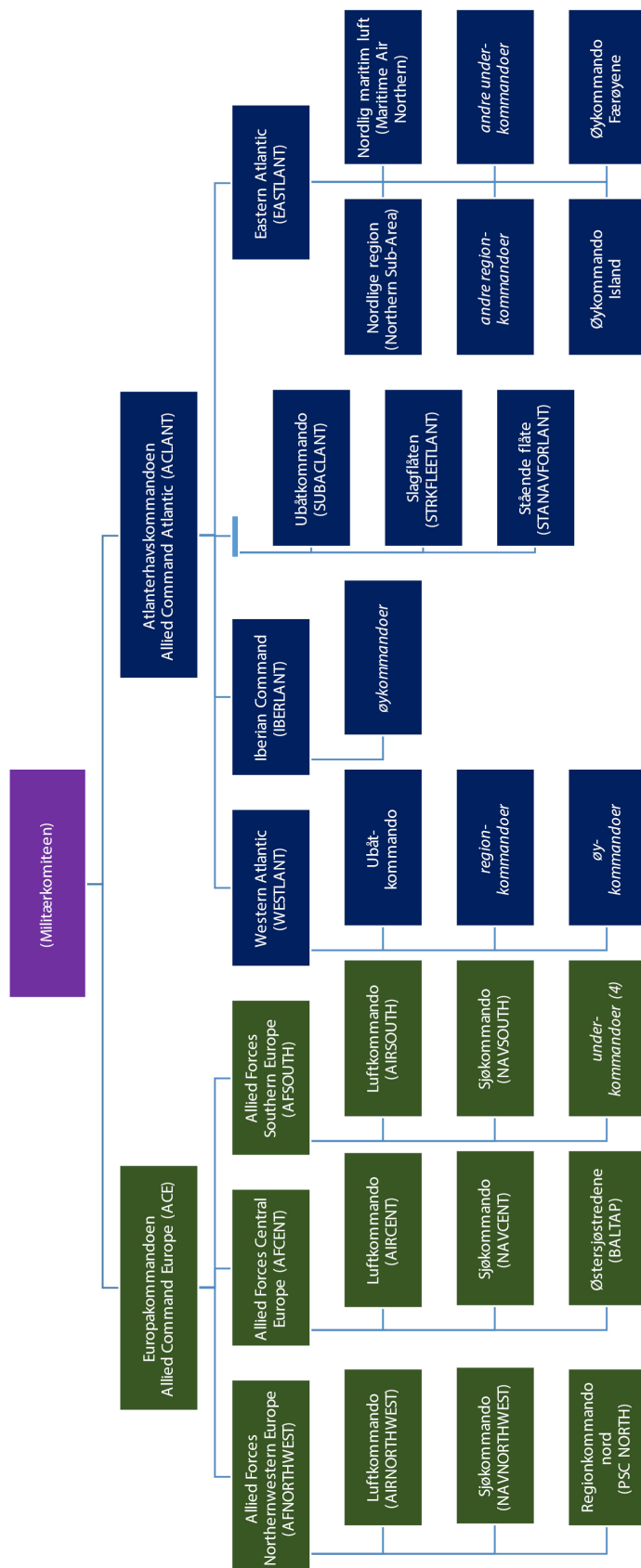
Først i desember 1997 ble de allierte forsvarsministerne enige om den nye, overordnede innretningen av kommandostrukturen. Igjen ble Norge i stor grad berørt. AFNORTHWEST ble besluttet nedlagt etter å eksistert i bare tre år, og hele det nordlige Europa underlagt en regionalkommando nord (RC North) i Brunssum, Nederland. Den nye strukturen var i stor grad på plass i 1999–2000. Den inkluderte Tsjekkia, Polen og Ungarn som ble NATO-medlemmer i 1999, samt Spania som kom inn i kommandostrukturen i 1997. (Spania ble NATO-medlem i 1982, men valgte som Frankrike lenge ikke å delta i kommandostrukturen.)

KOMMANDOGRENSENE 1994–1999

Figur 5. Noen av grensene mellom NATO-kommandoene fra 1994–1999. Innføringen av AFNORTHWEST og utvidelsen av AF-CENT er de endringene som ble besluttet da, som er synlige på kartet.

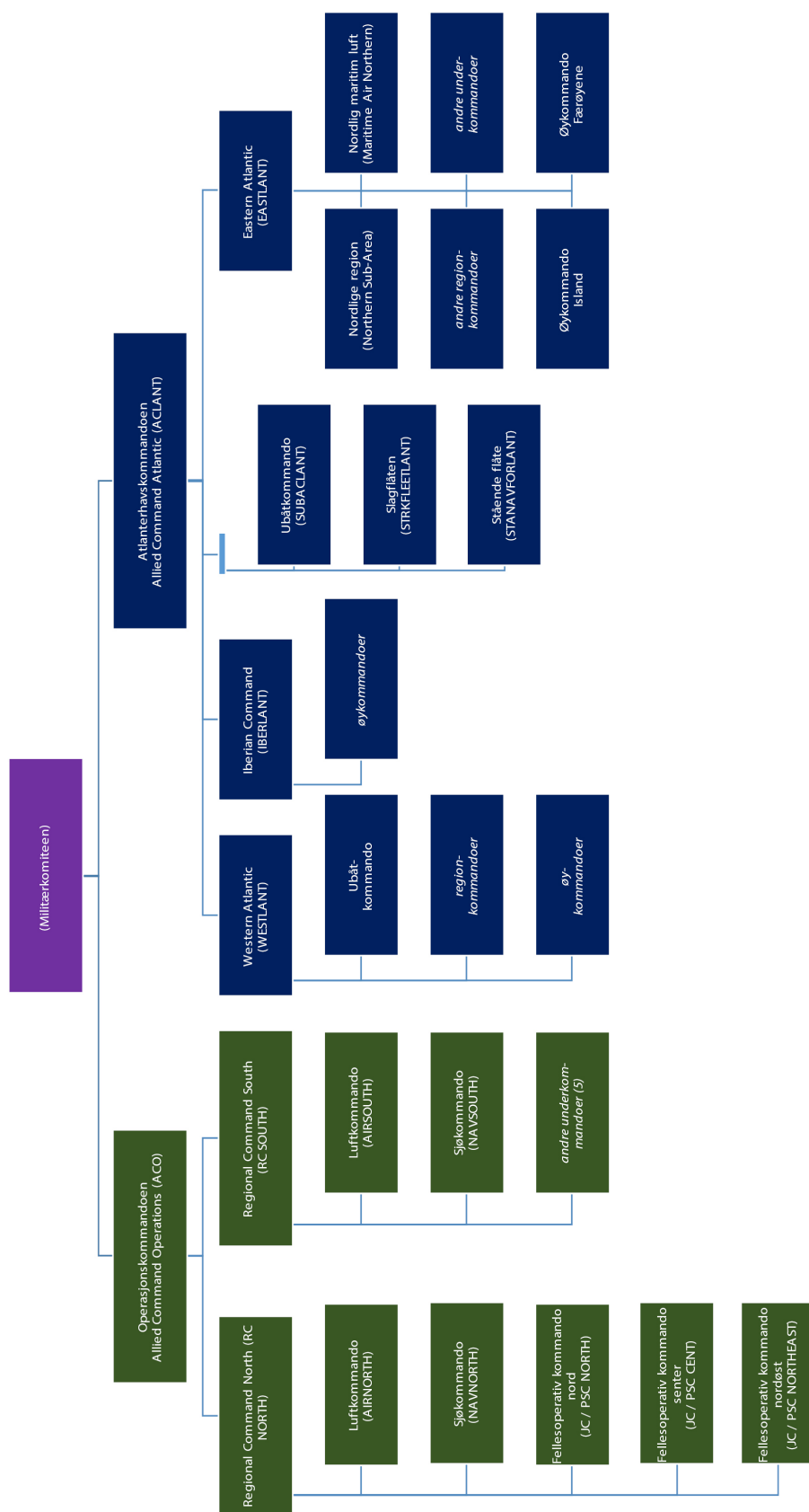
FØRSTE OMSSTILLING: NATOS KOMMANDOSTRUKTUR 1994–1999

Figur 6. De med norske øyne viktigste delene av NATOs kommandostruktur fra 1994–1999. Den viktigste endringen var opprettelsen av AFNORTHWEST og utvidelsen av AFCENT.

ANDRE OMSTILLING: NATOs KOMMANDOSTRUKTUR 1999–2004

Figur 7. De med norske egne viktigste delene av NATOs kommandostruktur fra 1999–2004. Den viktigste endringen var opprettelsen av en kommando for den nordlige (AFNORTH) og en for den sørlige (AFSOUTH) delen av Europa.

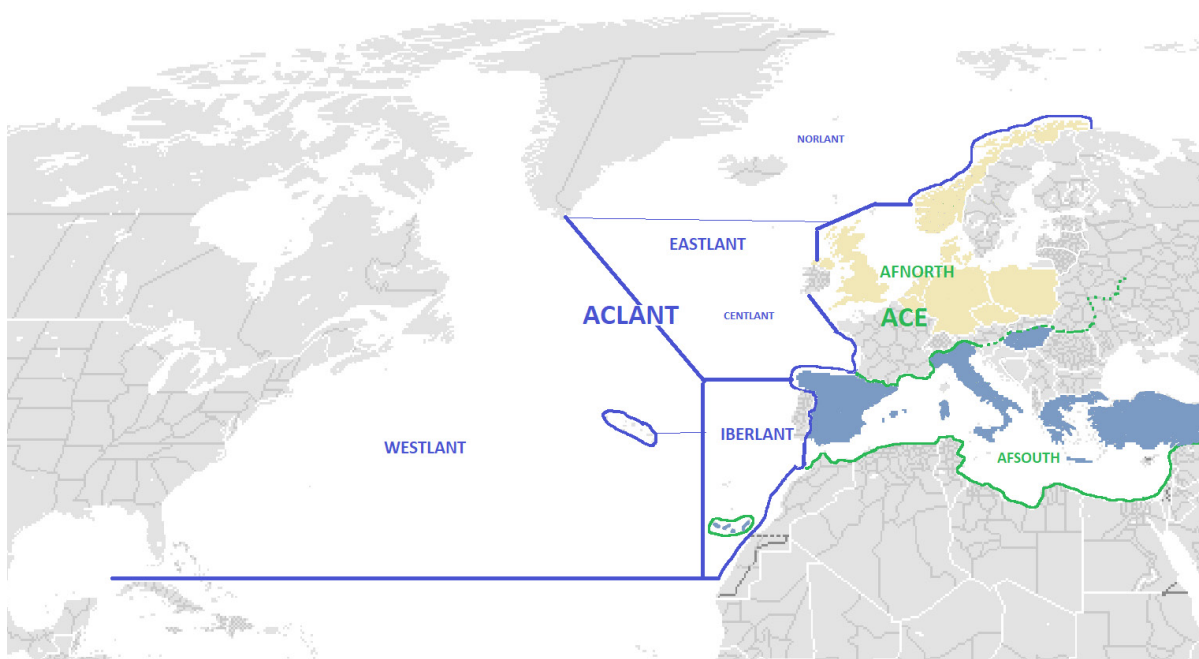

NORSKE INTERESSER PÅ 1990-TALLET

Sett med norske øyne var arbeidet med å sikre de tradisjonelle hovedmålene for kommandostrukturen en kamp i motbakke på 1990-tallet. Tilnærmingen ble «redde hva som reddes kunne, samtidig som man etter evne forsøkte å bevare et alliert hovedkvarter på norsk jord og sikre forankringen til sentrale støttemakter.» (Børresen et al. 2004, s. 149) Alt i 1992 måtte norske myndigheter gi opp målet om å binde allierte til forsvaret av Norge gjennom et flernasjonalt hovedkvarter. Sett fra dette perspektivet var opprettelsen av RC North i 1999 å foretrekke fremfor AFNORTHWEST, fordi Norge i førstnevnte ble del av en bred, nordeuropeisk kommando.

Det norske myndigheter kjempet hardest for på 1990-tallet, var å bevare et norsk «hode» i kommandolinjen. Gjennom nedleggelsen av AFNORTH i 1994 forsvant hovedkvarteret på operasjonelt nivå fra Norge. Isteden ble ordningen med dobbelhatting av ØKN og ØKS grunnlaget for opprettelsen av et i all hovedsak nasjonalt fellesoperativt hovedkvarter på Jåttå. Det fikk navnet Principal Subordinate Command (PSC) North. Hovedkvarteret overlevde den andre omstillingen og ble fra 1999 kalt Joint Sub-Regional Command (JSRC) North. Hovedkvarteret på Reitan forble likestilt med det på Jåttå i nasjonal sammenheng som forsvarskommando nord (FKN) og sør (FKS). I NATO ble FKN imidlertid skjøvet et hakk ned i, og fra 1999 helt ut av NATOs kommandostruktur.

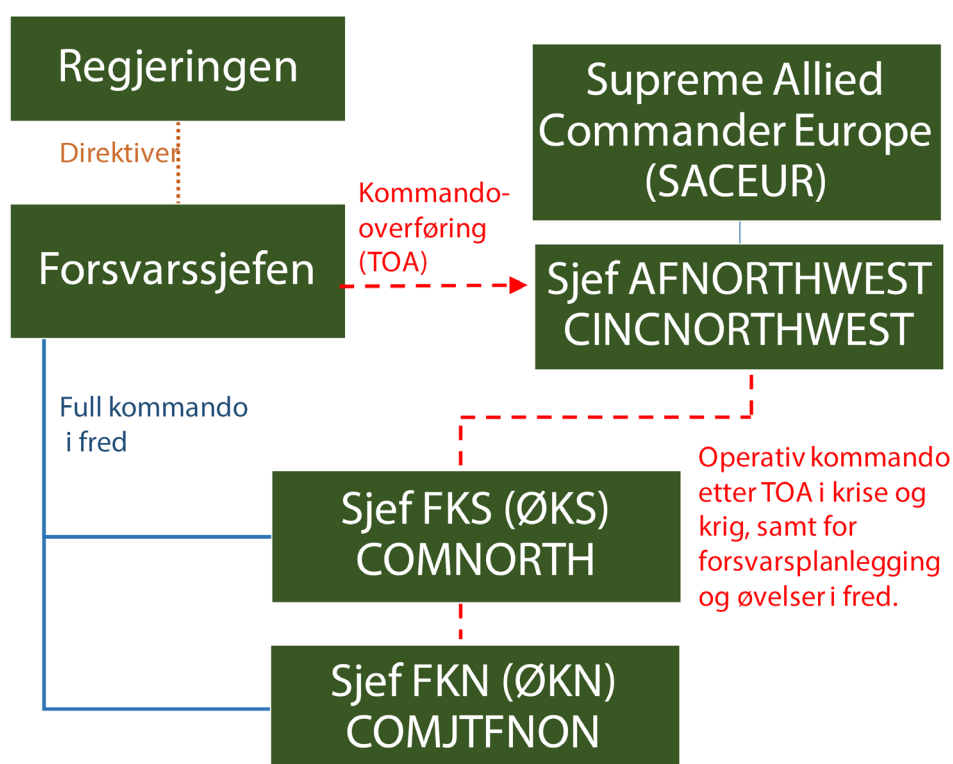
KOMMANDOGRENSENE 1999–2004

Figur 8. Noen av grensene mellom NATO-kommandoene fra 1999-2004. Opprettelsen av en kommando for den sørlige (AFSOUTH) og en for den nordlige (AFNORTH) delen av Europa var den viktigste endringen.

KOMMANDOLINJENE I FRED OG KRIG FRA 1994-1999

Figur 9. Kommandoforhold i nasjonal og NATO-linje fra 1994-1999. CINCNORTHWEST = Commander in Chief Northwest. COMNORTH = Commander PSC North. COMJTFNON = Commander Joint Task Force Northern Norway.

En sentral del av kampen for å beholde et norsk hode i kommandolinjen ble å sikre at hovedkvarteret i Norge ikke ble en ren landkommando slik det var sterkt press fra militært hold i NATO for å innføre, men også beholdt kommandoen over luft- og sjøoperasjoner i Norge og norske nærrområder. PSC og senere JRSC North ble opprettholdt som fellesoperative (joint) hovedkvarter etter blant annet norsk press (men også dansk, da Danmark hadde tilsvarende mål for hovedkvarteret i Karup – PSC/JRSC Northeast). Den fellesoperative rollen eksisterte imidlertid i stor grad kun i navnet. Særlig med 1997-reformen og innføringen av CJTF fremstod det som uklart hvilken rolle hovedkvarteret på Jåttå egentlig hadde. Som forfatterne av *Norsk forsvarshistorie* konkluderte:

I realiteten ble Nato-hovedkvarteret i Norge redusert til en plan- og øvelsesstab. [...] Norge oppga i praksis kravet om at kommandomyndigheten over norske og allierte styrker på norsk territorium skulle utøves gjennom norsk sjef i den allierte kommandokjeden. (Børresen et al. 2004, 148)

TREDJE RUNDE: RADIKAL ENDRING

Erkjennelsen av at slaget om å opprettholde et fellesoperativt NATO-hovedkvarter i Norge var tapt, gjorde det enklere for norske myndigheter å møte de påfølgende omstillingene på 2000-tallet mer offensivt. Etter angrepet på USA den 11. september 2001 satte amerikanske myndigheter kraft bak ønsket

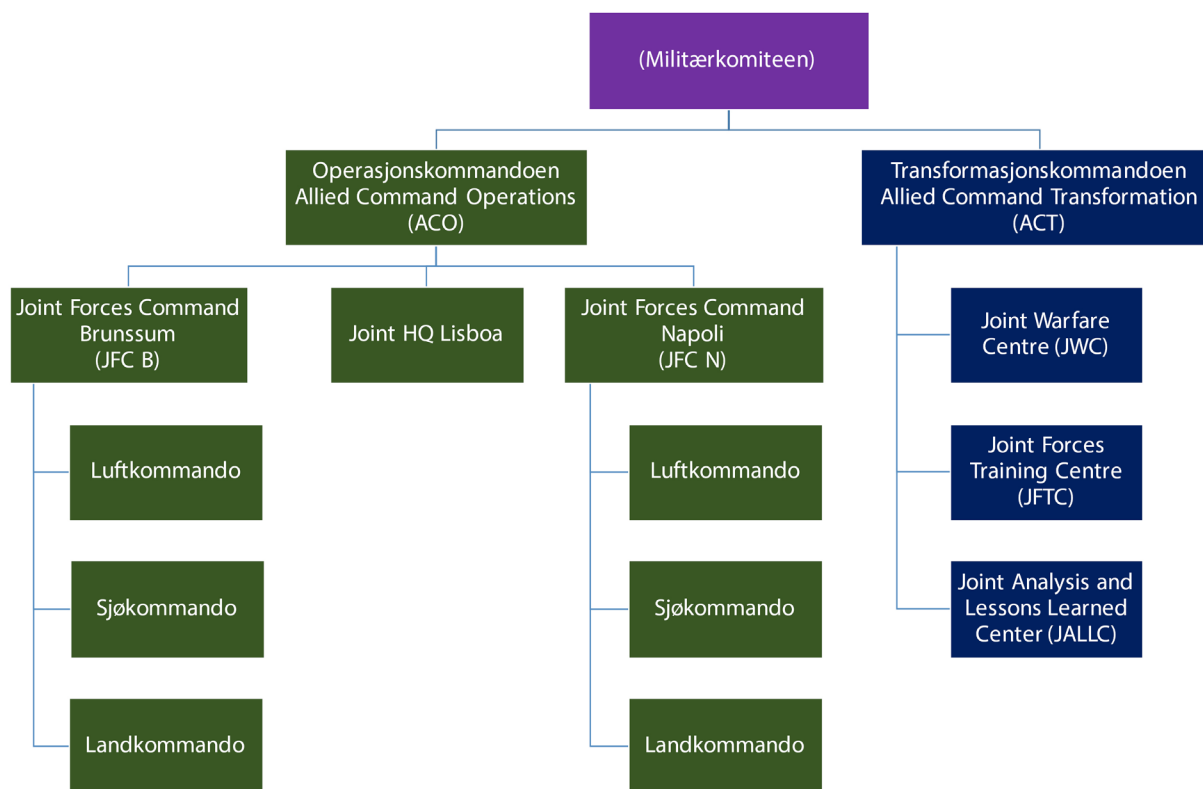

om en mer radikal omorganisering av kommandostrukturen. Beslutningen om på nytt å omstille ble fattet på toppmøtet i Praha i 2002. Detaljene ble utarbeidet av en Senior Officials Group (SOG) bestående av høytstående embetsmenn fra de allierte hovedstedene og vedtatt på forsvarsministermøtet i juni 2003.

Omstillingene på 1990-tallet hadde hatt størst fokus på Europakommandoen (ACE). I 2002 sto Atlanterhavskommandoen sentralt. ACLANT ble omgjort fra et operativt til

et funksjonelt hovedkvarter med ansvar for forsvarsomstilling, eller transformasjon som var motebegrepet for omstilling på den tiden. Hovedkvarteret fikk navnet Allied Command Transformation (ACT). Selv om bortfallet av ACLANT stred mot tradisjonelle norske interesser, la norske myndigheter stor innsats i forsøket på å sikre amerikansk støtte for å legge en underkommando av ACT til Norge. Det lyktes, og resultatet ble opprettelsen av treningskommandoen Joint Warfare Center på Jåttå i 2004.

TREDJE OMSTILLING: NATOS KOMMANDOSTRUKTUR 2004–2012

Figur 10. NATOs kommandostruktur ble radikalt endret i perioden 2004–2012.

ACE fikk ansvar for alle operasjoner og endret navn til operasjonskommandoen, Allied Command Operations (ACO). Under det øverste hovedkvarteret ble de to regionale kommandoene omgjort til Joint Force Command Brunssum (JFC B) og JFC Napoli (JFC N). Kommandoene ble fratatt det tradisjonelle

regionale ansvaret (Area of Responsibility, AOR) og skulle i stedet være fleksible kommandoer som skulle kunne løse oppdrag uavhengig av geografi. Det ble også opprettet et mindre, maritimt-orientert hovedkvarter (Joint HQ) i Lisboa. Under de to JFC-ene lå det kun grenvise komponent-kommandoer.

FJERDE RUNDE: KUTT

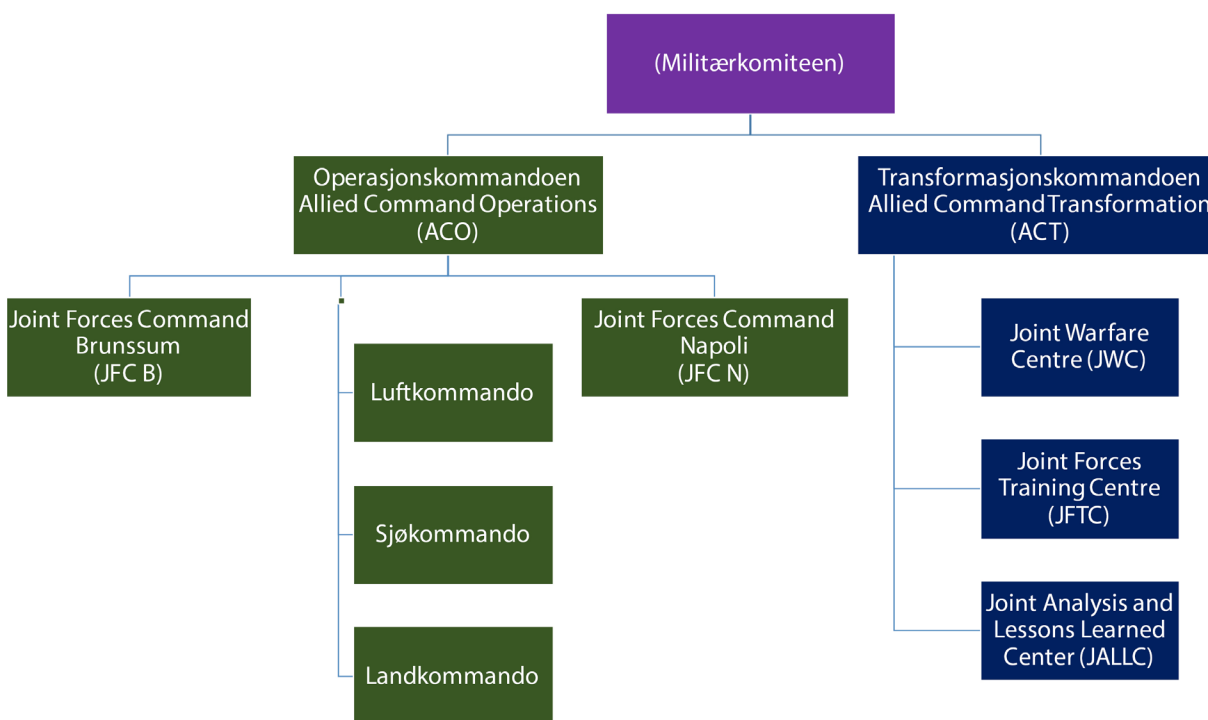
Presset for å spare penger og å gjøre kommandostrukturen enda bedre i stand til å støtte operasjoner «out-of-area» førte til at kravet om videre omstilling igjen raskt ble reist. En delvis reform ble gjennomført i årene 2006–2009, før de allierte på toppmøtet i Lisboa i 2010 igjen besluttet en større omstilling. Denne var i enda større grad enn tidligere preget av ønsket om å kutte kostnader, og resultatet ble en ytterligere reduksjon i antall hovedkvarter og bemanningen av dem. Tilbake sto i hovedsak kun de to fellesoperative kommandoene JFC B og JFC N, samt grenvise sjø-, luft- og landkommandoer.

For Norges del ble reformen og arbeidet i en ny Senior Officials Group sommeren og høsten 2010 preget av «nærområdeinitiativet». Det hadde norske myndigheter lansert på forsvarsministermøtet i London i september 2008. Konkret kom Norge med to forslag. Det første var å sikre gjeninnføringen av en form for **regionalt ansvar** for de operasjonelle hovedkvarterene. Det andre var

at **nasjonale hovedkvarter** burde kobles til NATOs kommandostruktur og støtte NATO-kommandoene.

Målet med de to forslagene var på mange vis likt de tradisjonelle hovedmålene. Å gjeninnføre regionalt ansvar skulle sikre at NATOs kommandostruktur hadde kunnskap om utviklingen i Alliansens nærområder, herunder de norske, og dermed bedre kunne reagere på utfordringer der. Med andre ord at NATOs kommandostruktur og allierte var bedre knyttet til forsvaret av Norge. Ved å gi Forsvarets operative hovedkvarter (FOH) på Reitan en støtterolle for NATOs kommandostruktur, søkte norske myndigheter å kunne påvirke planleggingen for og utøvelsen av eventuelle operasjoner i Norge og norske områder. Rollen FOH kunne ha som leverandør av overvåkningsinformasjon var sentral, da hovedkvarteret gjennom denne rollen kunne påvirke situasjonsforståelsen i NATO-hovedkvarterene. Tilnærmingen var mer indirekte enn under den kalde krigen, men i prinsippet den samme.

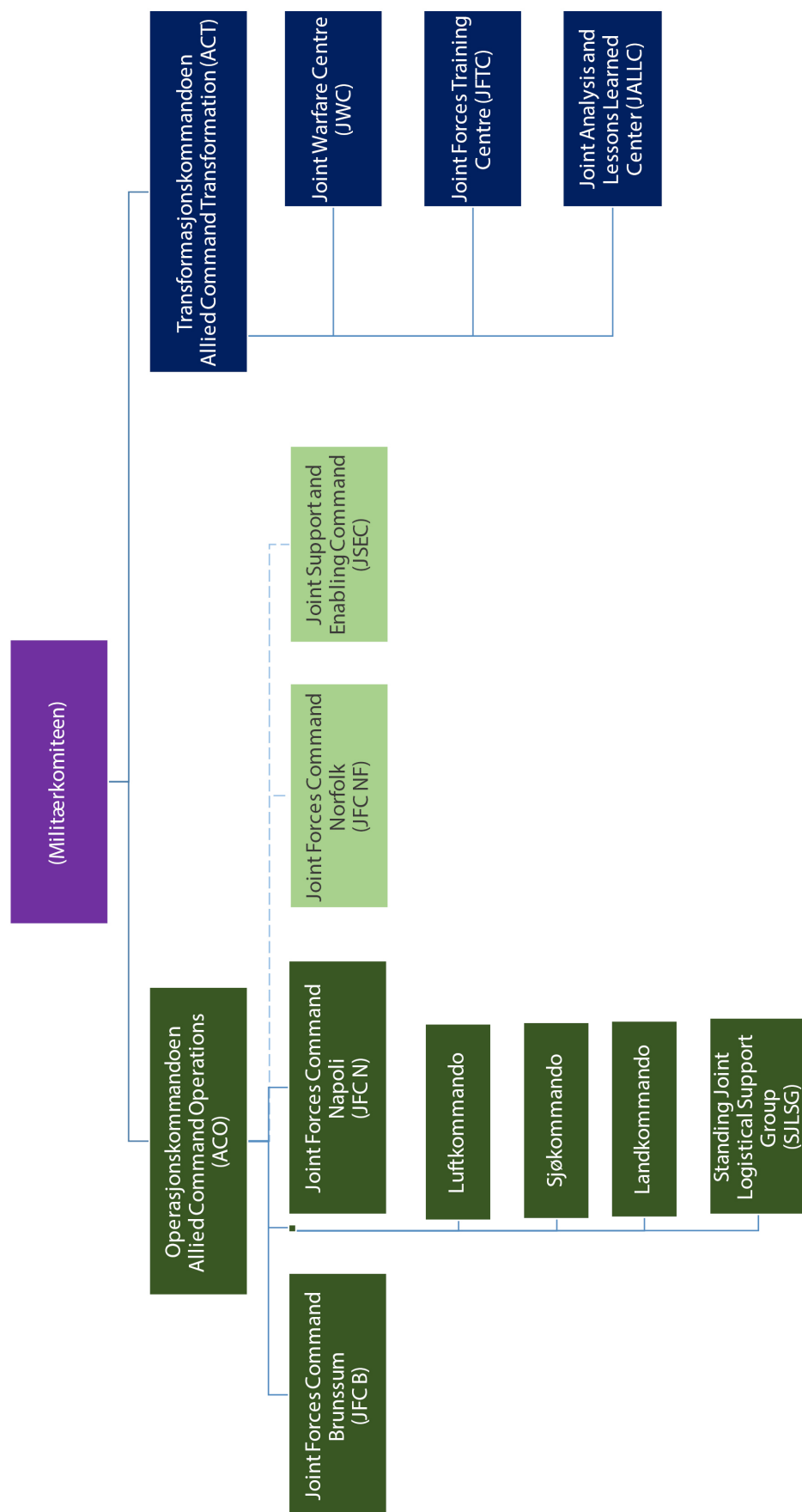
FJERDE OMSTILLING: NATOS KOMMANDOSTRUKTUR 2012–2018

Figur 11. De med norske øyne viktigste delene av NATOs kommandostruktur fra 2012–2018. Omstillingen representerte en slanking av strukturen fra forrige runde.

FEMTE OMSTILLING: SKISSE OVER MULIG NATO KOMMANDOSTRUKTUR 2018-

Figur 12. NATOs kommandostruktur, forslag våren 2018. De nye kommandoene farget lysegrønt er ikke del av kommandostrukturen i freds tid (kun små elementer er fast oppsatt). JFC NF er den nye maritime kommandoen med ansvar for forsyningslinjene over Atlanterhavet, JSEC er ny forsyningskommando for Europa (samlokalisert med logistikk-kommandoen SJLSG).

FEMTE RUNDE: TRADISJONELLE HENSYN TILBAKE

De to forslagene lå også til grunn da Norge i 2016 tok til orde for nok en omstilling av kommandostrukturen, men nå med et annet fortegn. Særlig etter 2014 har endringene i europeisk sikkerhet brakt avskrekking og forsvar tilbake øverst på agendaen i NATO.

NATOs reaksjon på den økte spenningen i øst har i stor grad vært konsentrert om å styrke alliert synlighet og tilstedeværelse på bakken i Baltikum og Polen. For Norge har det vært viktig at ikke bare landterritoriet øst i Europa får oppmerksomhet, men også Nord-Atlanteren. Økt russisk aktivitet i Nord-Atlanteren i senere år har styrket dette ønsket. Norge har derfor tatt til orde for å styrke NATOs evne til å lede maritime operasjoner. Norske myndigheter ser følgende beslutningen på NATOs forsvarsministermøte i februar 2018 om å opprette en ny, NATO-tilknyttet maritim kommando i USA på operasjonelt nivå som et tegn på den norske politikken har lyktes.

Dette er en politikk som representerer de lange linjer i norsk NATO-politikk. Ikke bare representerer den et ekko av den tradisjonelle vektleggingen av ACLANT, men den har hatt som mål å sikre at den amerikanske marinen engasjeres – å sikre «a hook in the nose of the U.S. Navy», for å omskrive Jens Chr. Hauges ord. Lykkes Norge i å sikre en tydeligere rolle for Fellesoperativt hovedkvarter (FOH) i en igjen mer regionalisert kommandostruktur i NATO, vil også det andre hovedmålet, om størst mulig norsk påvirkning på NATO-planlegging og -operasjoner, ha blitt tatt hensyn til.

OPPSUMMERING: BETINGET NORSK GJENNOMSLAG

Under den kalde krigen lyktes norske myndigheter i ganske stor grad å få gjennomslag for de målene de fremmet i utviklingen av NATOs kommandostruktur. Det er trolig flere forklaringer på hvorfor de vant frem. Én er nok at norske myndigheter så dette som så viktig at de la betydelig innsats og tyngde bak ønskene. En annen er trolig at de norske ønskene ikke kom i sterk konflikt med sen-

trale alliertes, og da særlig USAs, interesser og syn.

Etter den kalde krigens slutt har situasjonen i stor grad vært en annen. Norge har fortsatt lagt betydelig tyngde og prestisje bak interessene de har fremmet i omstillingen av kommandostrukturen. De norske målene kom imidlertid i konflikt med blant annet amerikanske mål, særlig på 1990-tallet. I noen tilfeller har Norge tilsynelatende fått gjennomslag, men resultatet har blitt mer symbolsk enn reelt. Videreføringen av det fellesoperative hovedkvarteret i Norge (PSC og JSRC) på slutten av 1990-tallet er et eksempel på dette. Også i den fjerde runden med omstilling fra årene etter 2010 fikk Norge på papiret til en viss grad gjennomslag for ideene i «nærområdeinitiativet». Den faktiske effekten av vektleggingen av regionalt fokus og kobling til nasjonale hovedkvarter forble imidlertid svært begrenset.

Først i 2014, da flertallet av medlemslandene i NATO for alvor gikk inn for å vri Alliansen og kommandostrukturen tilbake mot tradisjonelle utfordringer, begynte norske synspunkter på kommandostrukturen gradvis å få større gjennomslag. Den norske vektleggingen av Nord-Atlanteren i den pågående omstillingen sammenfalt åpenbart godt med både amerikanske, britiske og andre lands interesser, og har derfor fått bred støtte. Det gjenstår selvsagt fortsatt å se hva det reelle resultatet blir.

Lite tyder på at dette blir den siste omstillingen av NATOs kommandostruktur. De norske hovedmålene bygger på grunnleggende norske sikkerhetspolitiske interesser, og vil derfor sannsynligvis bestå også ved nye korseier. Basert på erfaringen så langt vil svaret på spørsmålet om hvorvidt norske myndigheter vil lykkes med å oppnå disse målene avhenge av den norske innsatsen. Enda viktigere vil nok imidlertid være hvordan andre NATO-land oppfatter den sikkerhetspolitiske situasjonen og hvilke utfordringer NATOs kommandostruktur bør innrettes mot å løse. Sammenfaller norske interesser med sentrale allierte og særlig USAs syn, vil sjansen for å lykkes være stor og motsatt. Slik har det alltid vært i NATO.

REFERANSER

BØRRESEN, JACOB, GULLOW GJESETH OG ROLF TAMNES.

2004. *Norsk forsvarshistorie. Bind 5. 1970–2000: Allianseforsvar i endring*. Eide forlag.

PEDLOW, GREGORY W.,

2010. *The Evolution of NATO's Command Structure, 1951–2000*, SHAPE. <https://shape.nato.int/resources/21/evolution%20of%20nato%20cmd%20structure%201951-2009.pdf>

SKOGRAND, KJETIL.

2004. *Norsk forsvarshistorie. Bind 4. 1940–1970: Allierte i krig og fred*. Eide forlag.

TAMNES, ROLF.

1990. *The United States and the Cold War in the High North*. ad Notam.

IFS INSIGHTS

IFS Insights er et fleksibelt forum for artikler, kommentarer og papere innenfor Institutt for forsvarsstudiers arbeidsområder. Synspunktene som kommer til uttrykk i IFS Insights, står for forfatterens regning. Hel eller delvis gjengivelse av innholdet kan bare skje med forfatterens samtykke.

Redaktør: Anna Therese Klingstedt

INSTITUTT FOR FORSVARSSTUDIER

Institutt for forsvarsstudier (IFS) er en del av Forsvares høgskole (FHS). Som faglig uavhengig høgskole utøver FHS sin virksomhet i overensstemmelse med anerkjente vitenskapelige, pedagogiske og etiske prinsipper (jf. Lov om universiteter og høyskoler § 1-5).

Direktør: Kjell Inge Bjerga

Institutt for forsvarsstudier
Kongens gate 4
Postboks 890 Sentrum
0104 OSLO
E-post: info@ifs.mil.no
ifs.forsvaret.no

OM FORFATTEREN

Paal Sigurd Hilde er førsteamanuensis ved IFS/FHS, der han hovedsakelig arbeider med norsk sikkerhetspolitikk og NATO-spørsmål. Hilde har en DPhil fra Universitetet i Oxford og har vært ved IFS siden 2008.

Denne utgaven av IFS Insight er basert på et diskusjonsnotat skrevet til et SNE-seminar den 8. mars 2018. Forfatteren takker alle som har bidratt med kommentarer og presiseringer.

SECURITY AND DEFENCE IN NORTHERN EUROPE (SNE)

SNE er et forskningsprogram ved IFS i perioden 2013–2018 som utforsker muligheter og utfordringer for sikkerhets- og forsvarssamarbeid i Nord-Europa.

SNE finansieres av Forsvarsdepartementet og gjennomføres i samarbeid med internasjonale partnere. Programmet organiserer åpne seminarer og workshops med ekspertmiljøer, og publiserer forskningsbaserte studier, analyser og kommentarer.

SNE-PROGRAMMET PÅ INTERNETT

<https://forsvaret.no/ifs/Forskning/Security-and-Defence-in-Northern-Europe>

Toppbilde

Forsvarssjef admiral Haakon Bruun-Hanssen og Supreme Allied Commander Europe (SACEUR) general Curtis M. Scaparrotti Foto: Forsvaret Tom-Daniel Laugerud.

